

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
Sąd Apelacyjny w Szczecinie
Prokuratura Apelacyjna w Szczecinie
Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie

ACTA IURIS STETINENSIS 7

ZESZYTY NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO NR 834

Szczecin 2014

Komitet Redakcyjny

dr hab. Zbigniew Kuniewicz prof. US – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego

Ryszard Iwankiewicz – Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

Grzegorz Jankowski – Prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie

Józef Skoczeń – Prokurator Apelacyjny

Maciej Żelazowski – Sędzia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

Arkadiusz Windak – Sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie, Przewodniczący II Wydziału

Tadeusz Kulikowski – Zastępca Prokuratora Apelacyjnego

dr hab. Marek Andrzejewski prof. US – Redaktor naukowy

Szymon Słotwiński – Sekretarz redakcji

Rada Naukowa

prof. dr hab. Roman Hauser – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | prof. dr hab. Andrzej Jakubecki – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie | prof. dr hab. Andrzej Marciniak – Uniwersytet Łódzki | prof. dr hab. Mirosław Nazar – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie | prof. dr hab. Zbigniew Ofiarski – Uniwersytet Szczeciński | dr hab. Adam Olejniczak prof. UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | dr hab. Lech Paprzycki – Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie | prof. dr hab. Władysław Rozwadowski – Uniwersytet Szczeciński | prof. dr hab. Tadeusz Smoczyński – Uniwersytet Szczeciński, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk | prof. dr hab. Roman Wieruszewski – Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk | prof. dr hab. Bronisław Ziemanin – Uniwersytet Szczeciński | Rosario Sapienza, Full Professor of International and European Law – The University of Catania School of Law | Ashok R. Patil, Prof. dr L.L.M., Ph.D. – National Law School of India University, Bangalore, Karnataka State (India) | Fursa Svetlana Yaroslavovna, prof. dr hab. honoured lawyer of Ukraine | Svitlana Yaroslavivna Fursa, prof. dr hab. honoured lawyer of Ukraine | Henry Zhuhao Wang, Assistant Professor – China University of Political Science and Law | Prof. habil. dr. Vytautas Nekrosius – Uniwersytet Wileński | Dr John Sorabji – University College, London | José García-Añón, Ph.D. in Law, Full Professor, School of Law – University of València (Spain) | Terekhova Lydia, Professor, Doctor of Law, Omsk state University, Faculty of Law | Masahiko Omura, Doctor of Law, Professor at Chuo University Law School (Tokyo, Japan) | Elena Kudryavtseva, Professor, Law Faculty of Moscow State University | Alexandre Freitas Câmara, Professor Emeritus and Head of Civil Procedure Department at Rio de Janeiro Judicial School | Jayesh Rathod, Associate Professor of Law – American University Washington College of Law | Rett R. Ludwikowski, Ph.D., Professor of Law, Columbus School of Law – The Catholic University of America | Lilia Abramchik, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor – Yanka Kupala State University of Grodno (Belarus) | Prof. dr. Frieder Dunkel, Universität Greifswald | Prof. Emilio Castorina, University of Catania

Lista recenzentów znajduje się na stronie internetowej zeszytu naukowego | <http://wpiaus.pl/actaiuris>

Redaktor naukowy | dr hab. Marek Andrzejewski prof. US

Redaktor tematyczny | Szymon Słotwiński

Redaktor językowy | Joanna Dżaman

Korektor | Joanna Grzybowska

Skład komputerowy | Iwona Mazurkiewicz

Publikacja została wydana dzięki wsparciu finansowemu

Sądu Apelacyjnego, Prokuratury Apelacyjnej, Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego

Wersja papierowa jest wersją pierwotną

Pełna wersja publikacji <http://wpiaus.pl/actaiuris>

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne online w międzynarodowej bazie danych

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, <http://cejsh.icm.edu.pl>

© Copyright by Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2014

ISSN 1640-6818 | ISSN 2083-4373

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

Wydanie I. Ark. wyd. 10,5. Ark. druk 13,3. Format B5. Nakład 196 egz.

SPIS TREŚCI

ORZECZNICTWO SĄDÓW SZCZECIŃSKICH

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie II Wydział Karny z dnia 20 listopada 2013 r., sygn. akt II AKz w 1196/13.....	7
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 653/12	11

PRAWO ADMINISTRACYJNE

Marek Górski, Anna Barczak – Prawo dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie jako element realizacji zasady demokratycznego państwa prawnego	47
Aleksandra Monarcha-Matlak – Publiczne prawa podmiotowe a obowiązki i uprawnienia	69
Wojciech Bożek – Oplata prowizyjna od poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa	83
Małgorzata W. Greßler – Wykładnia terminu „swoboda przedsiębiorczości”(art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej) w świetle wybranego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	103

PRAWO CYWILNE MATERIALNE I PROCESOWE

Aleksandra Klich – Zwolnienie od kosztów sądowych w praktyce. Komentarz do Postanowienia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 lutego 2014 r. (sygn. III APz 2/14)	129
---	-----

Tomasz Radkiewicz – Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 maja 2013 r., I ACa 132/13	141
Monika Futrzyńska-Mielcarzewicz, Szymon Slotwiński – Węzłowe zagadnienia zarządu majątkiem wspólnym. Analiza dogmatyczno-prawna. Część I – zagadnienia ogólne	153

PRAWO KARNE MATERIALNE I PROCESOWE

Konrad Burdziak – Glosa do Wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 lutego 2013 r., sygn. II AKa 12/13	169
Marta Brzezińska – Gwarancje oskarżonego w postępowaniu ze stosunków międzynarodowych.....	183

VARIA

Wojciech Bożek – Sprawozdanie ze Zjazdu Katedr Prawa Finansowego i Katedr Prawa Podatkowego.....	205
---	-----

Wojciech Bożek

Uniwersytet Szczeciński

OPLATA PROWIZYJNA OD PORĘCZEŃ I GWARANCJI UDZIELANYCH PRZEZ SKARB PAŃSTWA

Streszczenie

Oplata prowizyjna jest rodzajem opłaty publicznej i pełni różne funkcje w polskim porządku finansowo-prawnym. Ustawa o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹ uzależnia możliwość skorzystania z poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa od uiszczenia opłaty prowizyjnej, która stanowi dochód gromadzony na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych w Banku Gospodarstwa Krajowego. Dotychczas w doktrynie powstało niewiele opracowań, które poświęcone zostały analizie tej instytucji, a dodatkowo, również zmiany dokonane w tej ustawie² potwierdzają aktualność tematu.

W opracowaniu autor skupia się na omówieniu instytucji opłaty prowizyjnej od poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa z uwzględnieniem podstawy jej wymiaru, wysokości, sposobu naliczania i poboru, zwolnień, a nadto omawia rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa, na którym gromadzone są wpływy z opłaty prowizyjnej, oraz przedstawia wysokość tych wpływów na tym rachunku w latach 2003–2012.

Słowa kluczowe: opłata prowizyjna, poręczenia, gwarancje, Skarb Państwa

¹ T.j. Dz.U. 2012, poz. 657 (dalej: ustawa p.i.g.).

² Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne, druk nr 1884, www.sejm.gov.pl (dostęp: 9.01.2014; dalej: ustawa zmieniająca).

Wprowadzenie

Oplata prowizyjna od poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa stanowi od 1 stycznia 2003 r. dochód rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa prowadzonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego³, wcześniej zaś stanowiła dochód budżetu państwa. Środki zgromadzone na wymienionym rachunku, w tym z opłaty prowizyjnej, dotychczas były przeznaczane na wykonywanie zobowiązań z tytułu poręczeń lub gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa oraz pokrycie kosztów dochodzenia wierzytelności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wykonania umowy poręczenia lub gwarancji. Zmiana dokonana Ustawą z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne⁴ dodatkowo umożliwia wykorzystanie zgromadzonych na rachunku środków również na sfinansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz w związku z zarządzaniem długiem Skarbu Państwa, prowadząc do bardziej efektywnego wykorzystania wolnych środków zgromadzonych w sektorze publicznym⁵.

Powyższe rozwiązanie stanowi asumpt do poddania analizie instytucji opłaty prowizyjnej, która w ostatnich trzech latach jej poboru zwiększyła środki zgromadzone na rachunku o kwotę 71 389 166,52 zł⁶. Wybór tematu niniejszego artykułu uzasadniony jest również nielicznymi pozycjami w literaturze przedmiotu, które traktują o opłacie prowizyjnej od poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono stan prawny na 9 stycznia 2014 r.

³ Dalej: rachunek.

⁴ Ustawa zmieniająca; ustawa p.i.g.

⁵ Uzasadnienie do projektu ustawy zmieniającej ustawę o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, druk nr 1884, www.sejm.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

⁶ *Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego w latach 2010–2012*, www.mf.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

Kwalifikacja opłaty prowizyjnej. Podstawa prawna poboru opłaty prowizyjnej

Zgodnie z treścią art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁷ nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz w doktrynie przyjmuje się, że daniną publiczną jest przymusowe, bezzwrotne, powszechne świadczenie pieniężne o charakterze publicznoprawnym, stanowiące dochód państwa lub innego podmiotu publicznego, nakładane jednostronnie (władczo) przez organ publicznoprawny w celu zapewnienia utrzymania państwa (choć mogą mu towarzyszyć także inne cele, na przykład stymulacyjne, prewencyjne), które służy wypełnianiu zadań (funkcji) publicznych wynikających z KRP i ustaw⁸.

Opłaty publiczne zaliczane są do wymienionych wyżej „innych danin publicznych”. Z kolei, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego sformułowany został pogląd, zgodnie z którym: „opłatą jest danina publicznoprawna charakteryzująca się cechami podobnymi do podatku i cła, z tym że w przeciwieństwie do podatków i ceł, opłata jest świadczeniem odpłatnym. Opłaty pobierane są bowiem w związku z wyraźnie wskazanymi usługami i czynnościami organów państwowych lub samorządowych, dokonywane w interesie konkretnych podmiotów. Stanowią zatem swoistą zapłatę za uzyskanie zindywidualizowanego świadczenia oferowanego przez podmiot prawa publicznego”⁹.

Opłata prowizyjna stanowi zatem świadczenie publiczne – pieniężne, odpłatne, ekwiwalentne i przymusowe – o istotnym znaczeniu dla utrzymania państwa, nakładanym w drodze ustawy przez demokratyczne i reprezentatywne dla ogółu społeczeństwa organy przedstawicielskie. Powyższe ujęcie opłaty prowizyjnej wynika z zachowania zasad prawa konstytucyjnego, określonych

⁷ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483 zm. (dalej: KRP).

⁸ Por. Wyrok TK z dn. 19.07.2011 r., sygn. P. 9/2009, OTK 2011/6A, poz. 59; Wyrok TK z dn. 16.03.2010 r., sygn. K. 24/2008, OTK 2010/3A, poz. 22 oraz T. Dębowska-Romanowska, *Pojęcie podatków i innych danin publicznych w świetle konstytucji*, w: *Księga jubileuszowa Profesora Ryszarda Mastalskiego. Stanowienie i stosowanie prawa podatkowego*, red. W. Miemiec, Wrocław 2009, s. 120.

⁹ Wyrok TK z dn. 10.12.2002 r., sygn. P. 6/2002, OTK 2002/7A poz. 91.

w art. 217 KRP oraz w art. 84 KRP, zgodnie z którym każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych określonych w ustawie¹⁰.

Instytucja opłaty prowizyjnej uregulowana została w ustawie o poręczeniach i gwarancjach, choć jej przepisy nie odnoszą się do wszystkich elementów konstrukcyjnych opłaty prowizyjnej. Dlatego też ustawodawca – w art. 2c ust. 3 ustawy p.i.g. – zawarł upoważnienie do wydania stosownego rozporządzenia – którym obecnie jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie opłaty prowizyjnej od poręczenia i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa¹¹. Rozporządzenie to określa istotne – z punktu widzenia konstrukcji prawnej opłaty prowizyjnej – zagadnienia sposobu naliczania i pobierania opłaty prowizyjnej od poręczenia i gwarancji oraz wysokości tej opłaty, przy uwzględnieniu uzależnienia wysokości opłaty prowizyjnej, z wyjątkiem opłaty od poręczeń i gwarancji udzielanych pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków z emisji obligacji na cele, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 3 ustawy p.i.g., od okresu, na który jest udzielane poręczenie lub gwarancja. Rozporządzenie reguluje również kwestie obniżenia wysokości opłaty prowizyjnej od poręczeń w stosunku do wysokości opłaty prowizyjnej od gwarancji, obniżenia stawek opłaty prowizyjnej od poręczeń lub gwarancji, o których mowa w art. 3 ust. 2 i art. 12 ust. 2a ustawy p.i.g., oraz od poręczeń lub gwarancji udzielanych pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków z emisji obligacji na utworzenie przez banki linii kredytowych, a nadto kwestie ustalenia stawek opłaty prowizyjnej od poręczeń i gwarancji, których udzielenie nie stanowi pomocy publicznej w rozumieniu przepisów o pomocy publicznej¹².

Z przedmiotem opłaty publicznej, w tym również opłaty prowizyjnej, wiążą się takie jej elementy konstrukcyjne jak: podmiot opłaty, podstawa jej wymiaru,

¹⁰ Por. T. Dębowska-Romanowska, *Konstytucyjne podstawy nakładania podatków i innych danin publicznych*, w: *Prawo podatkowe*, red. H. Dzwonkowski, Warszawa 2012, s. 21–25; J. Gliniecka, *Opłaty publiczne*, w: *Finanse publiczne i prawo finansowe*, red. C. Kosikowski, E. Ruśkowski, Warszawa 2008, s. 616–627.

¹¹ Dz.U. 2012, poz. 674 (dalej: rozporządzenie).

¹² Por. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych), Dz.Urz. UE 2008, nr 214, poz. 3 oraz M. Garnarczyk, *Wsparcie publiczne dla MSP. Podstawy teoretyczne a praktyka gospodarcza*, Warszawa 2010, s. 141. Autorka wskazuje, że pomoc publiczna stanowi zapewnienie korzyści finansowych przedsiębiorcy poprzez obciążenie finansów publicznych na zasadach selektywnych i w kwocie przekraczającej poziom uznawany za nienaruszający konkurencję.

wysokość, wyłączenia i zwolnienia podmiotowe i przedmiotowe, jak również warunki płatności opłaty¹³.

Zakres podmiotowy opłaty prowizyjnej wynika z zasad udzielania poręczeń i gwarancji, zgodnie z którymi o udzielenie poręczenia i gwarancji w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa, za wyjątkiem poręczeń wypłat odszkodowań za zniszczone, uszkodzone lub skradzione eksponaty wystawowe, mogą ubiegać się podmioty bez względu na formę prawną oraz strukturę własności¹⁴. Zatem podmiotem zobowiązanym do uiszczenia opłaty prowizyjnej będzie każdy podmiot, który ubiega się o poręczenie lub gwarancję Skarbu Państwa, przy odpowiednim uwzględnieniu zwolnień ustawowych przewidzianych w ustawie o poręczeniach i gwarancjach i ustawach szczególnych.

Podstawa wymiaru opłaty prowizyjnej, jej wysokość, sposób naliczania i poboru

Wniesienie opłaty prowizyjnej od poręczenia i gwarancji udzielanej przez Skarb Państwa jest warunkiem koniecznym skuteczności poręczenia lub gwarancji, decydującym jednocześnie – co do zasady – o odpłatnym charakterze umowy o udzielenie tego poręczenia lub gwarancji.

Powszechnie przyjmuje się, że wysokość uiszczanej opłaty publicznej jest uzależniona od ustalenia nakładu pracy jako wartości świadczenia, które stanowi korzyść dla podmiotu uiszczającego tę opłatę, a jednocześnie ma pokryć wydatki podmiotu publicznoprawnego wynikające z dokonanych w ramach tego stosunku czynności lub świadczonych usług. Dlatego też można uznać, że na wysokość pobieranej opłaty publicznej mogą mieć wpływ takie czynniki jak: liczba i rodzaj dokumentów, zakres świadczonych wzajemnie usług organu publicznego, okres, na jaki udzielane jest poręczenie lub gwarancja, itp.¹⁵ Z rozporządzenia wynika, że podstawa określenia wysokości opłaty prowizyjnej jest zależna zarówno od przedmiotu tej opłaty, to jest kwoty zabezpieczanego zobowiązania,

¹³ Szerzej: J. Gliniecka, *Oplaty publiczne...*, s. 616–627.

¹⁴ www.mf.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

¹⁵ J. Gliniecka, *Oplaty publiczne w Polsce. Analiza prawna i funkcjonalna*, Bydgoszcz–Gdańsk 2007, s. 261.

jak i od tego, czy dotyczy poręczenia czy gwarancji, a nadto od okresu, na jaki poręczenie lub gwarancja zostaje udzielona¹⁶.

W ustawie o poręczeniach i gwarancjach przyjęto rozwiązanie, że opłata prowizyjna, która ma w zasadzie charakter ryczałtowy, jest naliczana od objętej poręczeniem lub gwarancją kwoty zobowiązania¹⁷. W przypadku poręczeń i gwarancji udzielanych pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków z emisji obligacji na spłatę objętego już poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa zobowiązania wraz z odsetkami i innymi kosztami bezpośrednio związanymi z tym zobowiązaniem, opłata prowizyjna jest naliczana od kwoty zwiększenia zobowiązania Skarbu Państwa, stanowiącej różnicę między kwotą zobowiązania obejmowanego poręczeniem lub gwarancją a kwotą istniejącego zobowiązania z tytułu udzielonego poręczenia lub gwarancji.

Opłata prowizyjna od poręczenia lub gwarancji wyrażonych w walutach obcych jest wnoszona w równowartości kwoty tej opłaty w złotych polskich, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, opublikowanego i obowiązującego w dniu wniesienia opłaty.

W strukturze Ministerstwa Finansów naliczanie opłat prowizyjnych jest wpisane w zakres zadań wykonywanych przez Departament Poręczeń i Gwarancji¹⁸. Stawki poboru opłat prowizyjnych od poszczególnych rodzajów poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa zostały wyrażone procentowo, co zobrazowano w tabeli 1.

Opłaty publiczne mogą być ustalone w sposób stały (opłata podstawowa) lub zmienny (opłata stosunkowa), mogą być jednorazowe lub też okresowe, tymczasowe i uzupełniające. Opłata prowizyjna od poręczeń i gwarancji wskazanych w tabelarycznym zestawieniu jest pobierana jednorazowo, w przeciwieństwie do opłaty prowizyjnej od poręczeń i gwarancji, o których mowa w art. 3 ust. 4, 5 lub 6 ustawy p.i.g., niestanowiących pomocy publicznej zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej. Od tych poręczeń i gwarancji pobierana jest corocznie opłata prowizyjna w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu rynkowemu, według stawek określonych w skali roku w załączniku do rozporządzenia określającym minimalne stawki opłat prowizyjnych.

¹⁶ Uzasadnienie do projektu ustawy...

¹⁷ Por. P. Panfil, *Prawne i finansowe uwarunkowania długu Skarbu Państwa*, Warszawa 2011, s. 337.

¹⁸ Regulamin organizacyjny Ministerstwa Finansów, Załącznik do zarządzenia nr 10 Ministra Finansów z dnia 10 lipca 2008 r., www.mf.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

Tabela 1. Stawki opłat prowizyjnych

Lp.	Rodzaj udzielonego poręczenia/gwarancji Skarbu Państwa	Oprocentowanie	Charakterystyka
1	2	3	4
1	poręczenie spłaty kredytu oraz poręczenie wykonania zobowiązań wynikających z obligacji udzielanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub Radę Ministrów	0,40	jeżeli poręczenie zostało udzielone na okres do pięciu lat
		0,80	jeżeli poręczenie zostało udzielone na okres dłuższy niż pięć lat, lecz nie dłuższy niż dziesięć lat
		1,00	jeżeli poręczenie zostało udzielone na okres dłuższy niż dziesięć lat, lecz nie dłuższy niż piętnaście lat
		1,30	jeżeli poręczenie zostało udzielone na okres dłuższy niż piętnaście lat
2	gwarancja spłaty kredytu oraz gwarancja wykonania zobowiązań wynikających z obligacji udzielanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub Radę Ministrów	0,50	jeżeli gwarancja została udzielona na okres do pięciu lat
		1,00	jeżeli gwarancja została udzielona na okres dłuższy niż pięć lat, lecz nie dłuższy niż dziesięć lat
		1,20	jeżeli gwarancja została udzielona na okres dłuższy niż dziesięć lat, lecz nie dłuższy niż piętnaście lat
		1,50	jeżeli gwarancja została udzielona na okres dłuższy niż piętnaście lat
3	poręczenie udzielone bankowi lub międzynarodowej instytucji finansowej, jeżeli taki bank lub instytucja udzieliły kredytodawcy poręczenia za kredytobiorcę, które jest udzielane przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub Radę Ministrów	0,60	jeżeli poręczenie zostało udzielone na okres do dziesięciu lat
		0,80	jeżeli poręczenie zostało udzielone na okres dłuższy niż dziesięć lat
4	gwarancja udzielona bankowi lub międzynarodowej instytucji finansowej, jeżeli taki bank lub instytucja udzieliły kredytodawcy gwarancji za kredytobiorcę, która jest udzielana przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub Radę Ministrów	0,80	jeżeli gwarancja została udzielona na okres do dziesięciu lat
		1,00	jeżeli gwarancja została udzielona na okres dłuższy niż dziesięć lat
5	poręczenie lub gwarancja wykonania zobowiązań wynikających z transakcji zabezpieczających przed ryzykiem zmiany stopy procentowej lub ryzykiem walutowym, związanych ze spłatą kredytu lub emisją obligacji, objętych poręczeniem lub gwarancją wykonania zobowiązań	0,50	opłaty prowizyjnej naliczonej od poręczenia lub gwarancji spłaty kredytu lub emisji obligacji, z którymi to poręczenie lub gwarancja są związane

1	2	3	4
6	poręczenie lub gwarancja udzielana pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków z emisji obligacji na cele, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 3 ustawy p.i.g.	0,20	kwoty zobowiązania w przypadku poręczenia
		0,30	kwoty zobowiązania w przypadku gwarancji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie opłaty prowizyjnej od poręczenia i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa, Dz.U. 2012, poz. 67.

Wysokość wymienionej corocznej opłaty prowizyjnej jest uzależniona od uzyskanego przez podmiot wnioskujący o udzielenie poręczenia lub gwarancji ratingu długoterminowego dla zobowiązań w walucie obcej ustalonego przez jedną spośród agencji oceniających wiarygodność kredytową (agencji ratingowych), to jest Standard & Poor's Co., Fitch Ratings Ltd., Moody's Investors Service Inc. albo inną niż wymienione agencję ratingową o międzynarodowej renomie, albo od ratingu wewnętrznego stosowanego przez bank, na rzecz którego jest udzielane poręczenie lub gwarancja. W sytuacji, gdy podmiot wnioskujący o udzielenie poręczenia lub gwarancji nie ma ratingu, opłata prowizyjna jest pobierana w wysokości odpowiadającej wysokości opłaty prowizyjnej pobieranej od podmiotów wnioskujących o udzielenie poręczenia lub gwarancji zaliczonych do najniższej kategorii ratingowej. Minimalne stawki opłat prowizyjnych odpowiadających wynagrodzeniu rynkowemu od poręczeń i gwarancji wskazano w tabeli 2.

Z kolei wartość indywidualnej opłaty prowizyjnej wylicza się na podstawie dodatkowej wyceny ryzyka udzielenia poręczenia lub gwarancji, przy czym wycena ta obejmuje w szczególności charakterystykę poręczenia lub gwarancji i objętego nią zobowiązania, maksymalną kwotę i termin, na który udzielono poręczenia lub gwarancji, zabezpieczenie ustanowione przez podmiot wnioskujący o udzielenie poręczenia lub gwarancji, prawdopodobieństwo niedokonania spłaty przez podmiot wnioskujący o udzielenie poręczenia lub gwarancji, ze względu na jego sytuację finansową, sektor działalności i perspektywę.

W przypadku, gdy wycena wskazuje na to, że ryzyko udzielenia poręczenia lub gwarancji jest wyższe niż wynika to z uzyskanego przez podmiot wnioskujący o udzielenie poręczenia lub gwarancji ratingu, opłata prowizyjna może być pobierana w wysokości odpowiadającej wysokości opłaty prowizyjnej pobieranej od podmiotów wnioskujących o udzielenie poręczenia lub gwarancji zaliczonych, zgodnie z tabelą 2, do kategorii ratingowej o poziom niższej niż kategoria

ratingowa, do której został przypisany dany podmiot. Natomiast, jeżeli po przyznaniu ratingu zaistnieje zdarzenie, które w ocenie podmiotu rozpatrującego wnioski ma istotny negatywny wpływ na ocenę ryzyka udzielenia poręczenia lub gwarancji, opłata prowizyjna może być pobierana w wysokości odpowiadającej wysokości opłaty prowizyjnej pobieranej od podmiotów wnoszących o udzielenie poręczenia lub gwarancji zaliczonych do najniższej kategorii ratingowej, określonej w tabeli 2.

Tabela 2. Minimalne stawki opłat prowizyjnych

Minimalne stawki opłat prowizyjnych odpowiadających wynagrodzeniu rynkowemu od poręczeń i gwarancji							
	Standard & Poor's Co.	Fitch Ratings Ltd.	Moody's Investors Service Inc.	odpowiadające wynagrodzeniu rynkowemu stawki opłaty prowizyjnej od poręczenia lub gwarancji w skali roku w zależności od okresu obowiązywania poręczenia lub gwarancji			
Okres obowiązywania poręczenia lub gwarancji	–	–	–	do 5 lat	5–10 lat	10–15 lat	pow. 15 lat
Najwyższa zdolność do spłaty zobowiązań	Kategoria ratingowa			0,40%	0,50%	0,60%	0,70%
	AAA	AAA	Aaa				
Bardzo wysoka zdolność do spłaty zobowiązań	AA +	AA +	Aa 1	0,50%	0,60%	0,70%	0,80%
	AA	AA	Aa 2				
	AA –	AA –					
Wysoka zdolność do spłaty zobowiązań	A +	A +	A 1	0,60%	0,70%	0,80%	0,90%
	A	A	A 2				
	A –	A –	A 3				
Odpowiednia zdolność do spłaty zobowiązań	BBB +	BBB +	Baa 1	0,90%	1,00%	1,10%	1,20%
	BBB	BBB	Baa 2				
	BBB –	BBB –	Baa 3				
Wrażliwa na niekorzystne warunki zdolność do spłaty zobowiązań	BB +	BB +	Ba 1	2,00%	2,20%	2,40%	2,60%
	BB	BB	Ba 2				
	BB –	BB –	Ba 3				

Źródło: Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie opłaty prowizyjnej od poręczenia i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa, Dz.U. 2012, poz. 67 (poz. 674).

W przypadku poręczeń lub gwarancji udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa, powyżej kwoty stanowiącej równowartość 10 000 000 euro i do równowartości 30 000 000 euro oraz wtedy, gdy spełnione są następujące warunki:

- poręczenie lub gwarancja są udzielane za wynagrodzeniem odpowiadającym wynagrodzeniu rynkowemu,
- poręczenie lub gwarancja są udzielane do wysokości 60% pozostającej do spłaty kwoty zobowiązania objętego poręczeniem lub gwarancją wraz z 60% należnych odsetek od tej kwoty i innych kosztów bezpośrednio związanych z tym zobowiązaniem,

a podmiot wnioskujący o udzielenie poręczenia lub gwarancji nie ma ratingu, natomiast uzyskał pozytywną ocenę ryzyka dokonaną przez Bank Gospodarstwa Krajowego, opłata prowizyjna może być pobierana w wysokości odpowiadającej wysokości opłaty prowizyjnej pobieranej od podmiotów wnioskujących o udzielenie poręczenia lub gwarancji zaliczonych do kategorii ratingowej o poziom wyższej niż kategoria ratingowa określona w tabeli 2 jako najniższa.

Opłata prowizyjna pobierana w pierwszym roku obowiązywania poręczenia lub gwarancji jest naliczana od kwoty zobowiązania za okres od dnia jej wniesienia do 31 grudnia tego roku. Kolejne zaś opłaty prowizyjne za każdy rok obowiązywania poręczenia lub gwarancji są naliczane od kwoty zobowiązania z tytułu udzielonego poręczenia lub gwarancji ustalonej przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego wniesienie opłaty prowizyjnej. Natomiast opłata prowizyjna pobierana w ostatnim roku obowiązywania poręczenia lub gwarancji jest naliczana od kwoty zobowiązania ustalonej przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na 31 grudnia roku poprzedzającego wniesienie opłaty prowizyjnej, za okres od 1 stycznia tego roku do dnia upływu terminu obowiązywania poręczenia lub gwarancji. Opłata prowizyjna jest wnoszona do 31 marca każdego roku obowiązywania poręczenia lub gwarancji.

Opłata prowizyjna od poręczenia lub gwarancji wykonania zobowiązań wynikających z transakcji zabezpieczających przed ryzykiem zmiany stopy procentowej lub ryzykiem walutowym, związanych ze spłatą kredytu lub emisją obligacji, objętych poręczeniem lub gwarancją wykonania zobowiązań, niestanowiących pomocy publicznej zgodnie ze wspomnianym wyżej stanowiskiem

Komisji Europejskiej¹⁹, wynosi 5,0% opłaty prowizyjnej naliczonej od порѣczenia lub гваранѣи спłaty kredytu lub emisji obligacji i jest pobierana corocznie w terminach płatności opłaty prowizyjnej od порѣczenia lub гваранѣи спłaty kredytu lub emisji obligacji, z którymi związana jest transakcja zabezpieczająca.

Opłata prowizyjna, która dotyczy порѣченъ i гваранѣи wymienionych w tabeli 1, oraz opłata prowizyjna pobierana w pierwszym roku obowiązywania порѣczenia lub гваранѣи – naliczana od kwoty zobowiązania za okres od dnia jej wniesienia do dnia 31 grudnia tego roku – jest wnoszona przed podpisaniem umowy порѣczenia lub гваранѣи. Wyjątek od tej zasady dotyczy opłaty prowizyjnej od порѣczenia lub гваранѣи спłaty kredytu, która może być potrącona z pierwszej transzy kredytu i wniesiona przez bank udzielający kredytu będący rezydentem²⁰ albo nierezydentem²¹ – za zgodą ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

W przypadku, gdy podmiot wnoszący o udzielenie порѣczenia lub гваранѣи ma rating długoterminowy dla zobowiązań w walucie obcej, wydany przez inną niż określona w tabeli 2 agencję ratingową²² o międzynarodowej renomie, podmiot rozpatrujący wniosek dokonuje odpowiedniego zaszeregowania tego ratingu do jednej z kategorii ratingowych, o których mowa wyżej.

Odnosząc się natomiast do wewnętrznych ratingów bankowych, w rozporządzeniu wskazano, że minister właściwy do spraw instytucji finansowych

¹⁹ Patrz Regulamin organizacyjny Ministerstwa Finansów, Załącznik...

²⁰ W rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe, t.j. Dz.U. 2012, poz. 826, rezydentami są:

- a) osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania w kraju oraz osoby prawne mające siedzibę w kraju, a także inne podmioty mające siedzibę w kraju, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; rezydentami są również znajdujące się w kraju oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez nierezydentów;
- b) polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne polskie przedstawicielstwa oraz misje specjalne, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych.

²¹ W rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe..., nierezydentami są:

- a) osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania za granicą oraz osoby prawne mające siedzibę za granicą, a także inne podmioty mające siedzibę za granicą, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; nierezydentami są również znajdujące się za granicą oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez rezydentów;
- b) obce przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne obce przedstawicielstwa oraz misje specjalne i organizacje międzynarodowe, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych.

²² Tj. inną niż Standard & Poor's Co., Fitch Ratings Ltd., Moody's Investors Service Inc.

w porozumieniu z Komisją Nadzoru Finansowego dokonuje odpowiedniego ich zaszeregowania do kategorii ratingowych określonych w tabeli 2. Informacja o zaszeregowaniu jest ogłaszana w formie komunikatu na stronie internetowej Ministerstwa Finansów.

Dodać należy, że do sposobu naliczania i wysokości opłaty prowizyjnej od poręczenia lub gwarancji udzielanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych powyżej kwoty stanowiącej równowartość 10 000 000 euro i do równowartości 30 000 000 euro oraz przez Radę Ministrów, jeżeli kwota poręczenia lub gwarancji przekracza równowartość 30 000 000 euro, a ich udzielenie nie stanowi pomocy publicznej, stosuje się odpowiednio wymienione wyżej rozwiązania²³.

Zwolnienia od opłaty prowizyjnej

Zwolnienie od opłaty prowizyjnej odnosi się do stanu objętego zakresem opłaty, choć stan ten jest wyeliminowany z obciążenia nią na podstawie wyraźnego przepisu prawnego wprowadzającego takie zwolnienie²⁴. Z kolei wyłączenie od uiszczenia opłaty publicznej dotyczy sytuacji, które nie są objęte daną opłatą publiczną, przy czym wyłączenie to nie wyklucza obciążenia inną opłatą publiczną²⁵.

Zgodnie z ustawą o poręczeniach i gwarancjach, zwolnienie od opłaty prowizyjnej dotyczy poręczeń i gwarancji udzielanych pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków z emisji obligacji na²⁶:

- a) zasilenie funduszy utworzonych na mocy odrębnych ustaw w Banku Gospodarstwa Krajowego, jeżeli środki przeznaczone na spłatę kredytu pochodzą ze źródeł innych niż budżet państwa, z wyłączeniem środków budżetu państwa, które zostały wydatkowane na dopłaty do kredytu objętego preferencyjnym oprocentowaniem;
- b) wspieranie eksportu polskich towarów i usług w ramach realizacji programów rządowych.

²³ Tj. w § 2–5 rozporządzenia.

²⁴ J. Gliniecka, *Opłaty publiczne w Polsce...*, s. 264.

²⁵ Tamże.

²⁶ Por. art. 42a, 42b, 42d, 42f ustawy p.i.g., w których zostały określone inne, nieobowiązujące już, zwolnienia od opłaty prowizyjnej.

Wolne od opłaty prowizyjnej są również poręczenia wypłaty odszkodowania z tytułu zniszczenia, uszkodzenia lub kradzieży nieubezpieczonych eksponatów, których właścicielami lub uprawnionymi posiadaczami są nierezydenci²⁷, jeżeli eksponaty te składają się na wystawę artystyczną organizowaną w Rzeczypospolitej Polskiej, a ich łączna wartość przekracza równowartość 500 000 euro. Poręczeń tych może udzielać Rada Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz w imieniu Skarbu Państwa.

Oprócz ustawy o poręczeniach i gwarancjach, również ustawy szczególne określają zwolnienia z obowiązku uiszczenia opłaty prowizyjnej od poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa. Przykładowo:

1. W Ustawie z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym²⁸ wskazano, że zwolnione z opłaty prowizyjnej są zobowiązania Banku Gospodarstwa Krajowego z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji, na które mogą być udzielane przez Skarb Państwa gwarancje i poręczenia, z tym że nie stosuje się do nich wymogu, by środki przeznaczone na spłatę kredytu pochodziły ze źródeł innych niż budżet państwa.
2. Na mocy art. 7 Ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o Funduszu Kolejowym²⁹, Bank Gospodarstwa Krajowego może zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować obligacje w kraju i za granicą na rzecz Funduszu Kolejowego, z przeznaczeniem na realizację zadań inwestycyjnych wynikających z programu rzeczowo-finansowego wykorzystania środków tego funduszu. W celu realizacji zadań wynikających z ww. programu na zobowiązania Banku Gospodarstwa Krajowego z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji mogą być udzielane przez Skarb Państwa gwarancje i poręczenia, które również są zwolnione z opłat prowizyjnych.
3. W Ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym³⁰ wskazano, że na zobowiązania PLK SA z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji z przeznaczeniem na finansowanie

²⁷ Por. T. Nowak, *Definicja rezydenta i nierezydenta w rozumieniu prawa dewizowego*, w: *Praktyczne wyjaśnienia oraz wzory umów i pism*, Warszawa 2013, LexPolonica nr 471588.

²⁸ T.j. Dz.U. 2012, poz. 931, art. 39d.

²⁹ Dz.U. 2006, nr 12, poz. 61 ze zm., art. 7.

³⁰ T.j. Dz.U. 2007, nr 16, poz. 94 ze zm., art. 38.

prac przygotowawczych oraz zadań inwestycyjnych, takich jak: inwestycje wynikające z umów i porozumień międzynarodowych; inwestycje, remonty, eksploatacja i utrzymanie linii kolejowych o znaczeniu wyłącznie obronnym; koszty przygotowania i realizacji inwestycji obejmujących linie kolejowe o znaczeniu państwowym, mogą być udzielane przez Skarb Państwa gwarancje i poręczenia, które korzystają ze zwolnień z opłaty prowizyjnej.

4. Drogowe spółki specjalnego przeznaczenia, o których mowa w Ustawie z dnia 12 stycznia 2007 r. o drogowych spółkach specjalnego przeznaczenia³¹, również mogą korzystać z dobrodziejstwa poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa zwolnionych z opłaty prowizyjnej.

Rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa

Opłata prowizyjna od poręczenia lub gwarancji jest wpłacana na rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa, utworzony przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych w Banku Gospodarstwa Krajowego³². Prowizje pobierane od udzielonych poręczeń i gwarancji stanowią od 1 stycznia 2003 r. dochód rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa, wcześniej zaś stanowiły dochód budżetu państwa. Środki zgromadzone na tym rachunku są przeznaczane na wykonywanie zobowiązań z tytułu poręczeń lub gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa oraz na pokrycie kosztów dochodzenia wiarygodności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wykonania umowy poręczenia lub gwarancji. Rachunek ten stanowi zatem zabezpieczenie wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa. Niemniej jednak wypłaty te dokonywane są w pierwszej kolejności z budżetu państwa w ramach kosztów obsługi długu publicznego³³. Warunki i tryb pobierania opłat prowizyjnych z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji, gromadzonych na wymienionym rachunku, określa umowa między ministrem właściwym do spraw finansów publicznych a Bankiem Gospodarstwa Krajowego.

³¹ Dz.U. 2007, nr 23, poz. 136, art. 8.

³² Na rachunku tym gromadzone są również przychody ze sprzedaży akcji i udziałów, tworzące tzw. zasób majątkowy Skarbu Państwa; odsetki z tytułu oprocentowania środków zgromadzonych na tym rachunku; środki pochodzące z przychodów z prywatyzacji, w kwocie stanowiącej 0,5% łącznej kwoty poręczeń i gwarancji udzielonych w roku poprzednim.

³³ K. Marchewka-Bartkowiak, *Leksykon budżetowy*, www.sejm.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

Mając powyższe na uwadze, podkreślenia wymaga fakt, że w ostatnim czasie w ustawie o poręczeniach i gwarancjach dokonano zmiany jej art. 30 poprzez dodanie ust. 4 i ust. 5³⁴. Zgodnie z ustawą zmieniającą, środki gromadzone na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych będą mogły być wykorzystywane na sfinansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz w związku z zarządzaniem długiem Skarbu Państwa, przy czym środki te będą podlegały zwrotowi na ten rachunek w wysokości i terminie umożliwiających ich przeznaczenie na wykonywanie zobowiązań z tytułu poręczeń lub gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa lub też pokrycie kosztów dochodzenia wierzytelności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wykonania umowy poręczenia lub gwarancji. W uzasadnieniu³⁵ do tej ustawy wskazano, że potrzeba zmiany wynika z dążenia do efektywnego wykorzystywania wolnych środków zgromadzonych w sektorze publicznym, co z kolei wpłynie na obniżenie poziomu długu publicznego oraz kosztów jego obsługi poprzez zmniejszenie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i da możliwość korzystania z aktywów finansowych znajdujących się na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa. Dodatkowo podniesiono, że środki znajdujące się na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa nie są na bieżąco wykorzystywane na cele określone w ustawie o poręczeniach i gwarancjach, a wobec faktu, że nie mogą one być przeznaczone na inne cele niż wymienione w tej ustawie, okresowo wolne środki lokowane są w Banku Gospodarstwa Krajowego. Z kolei Skarb Państwa, w celu finansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, pozyskuje na rynku środki poprzez sprzedaż skarbowych papierów wartościowych, a taka sytuacja jest nieefektywna z punktu widzenia zarządzania płynnością Skarbu Państwa i całego sektora finansów publicznych oraz powoduje niepotrzebne zwiększenie kosztów w postaci różnicy pomiędzy kosztem zaciąganych przez Skarb Państwa zobowiązań a oprocentowaniem krótkoterminowych lokat w banku.

Rozwiązanie przyjęte w wyniku nowelizacji ustawy o poręczeniach i gwarancjach pozwoli obniżyć potrzeby pożyczkowe Skarbu Państwa o kwotę 834,7 mln zł³⁶.

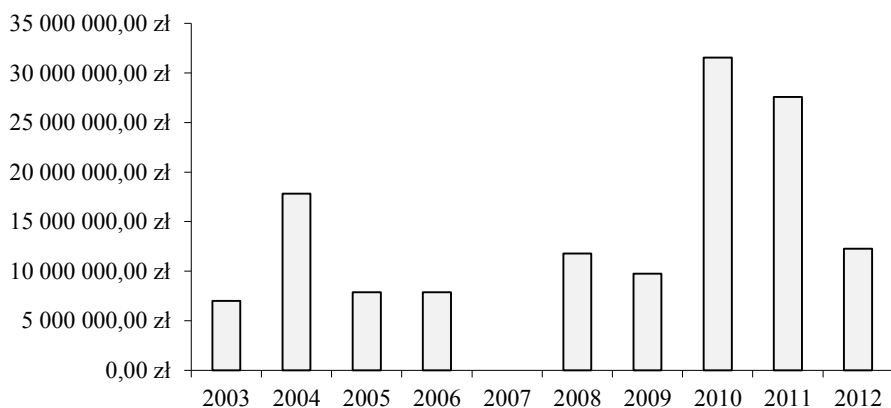
³⁴ Patrz przypis 2.

³⁵ Uzasadnienie do projektu ustawy...

³⁶ Tamże.

Wpływy z tytułu opłaty prowizyjnej od gwarancji i poręczeń udzielanych przez Skarb Państwa

Cechą charakterystyczną wpływów z opłaty prowizyjnej jest ich duża zmienność. Wysokość wpłat z tytułu opłaty prowizyjnej od gwarancji i poręczeń udzielanych przez Skarb Państwa w latach 2003–2012 obrazuje wykres 1. Z zestawienia tych wpłat wynika, że w 2007 r. wpływy te były zerowe, gdyż wszystkie udzielone poręczenia i gwarancje były zwolnione z opłaty prowizyjnej³⁷. W 2010 r. natomiast wpływy wyniosły już 31 553 201,64 zł³⁸, a w 2012 r. – 12 263 835,62 zł³⁹.

Wykres 1. Wpływy z tytułu wnoszonych opłat prowizyjnych od udzielonych gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego w latach 2003–2012*, www.mf.gov.pl (dostęp: 18.12.2013).

³⁷ *Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2007 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego*, www.mf.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

³⁸ *Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2010 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego*, www.mf.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

³⁹ *Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2012 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego*, www.mf.gov.pl (dostęp: 9.01.2014).

Podsumowanie

Z treści stosunku prawnoopłatowego dotyczącego opłaty prowizyjnej wynika powstanie obowiązku podmiotu ubiegającego się o udzielenie poręczenia i (lub) gwarancji Skarbu Państwa uiszczenia opłaty w wysokości określonej wymienionymi wcześniej przepisami prawnymi, w czasie i w sposób ustalony zgodnie z ustawą o poręczeniach i gwarancjach oraz rozporządzeniem.

Opłata prowizyjna, jako rodzaj opłaty publicznej, pełni różne funkcje. Z jednej strony jest to funkcja kompensacyjno-odszkodowawcza, co koresponduje z przeznaczeniem środków zgromadzonych na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa na wykonywanie zobowiązań z tytułu poręczeń lub gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa i pokrycie kosztów dochodzenia wiarygodności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wykonania umowy poręczenia lub gwarancji. Z drugiej jednak strony nowelizacja ustawy o poręczeniach i gwarancjach dokonana ustawą zmieniającą podkreśla również znaczenie funkcji fiskalnej tej opłaty, gdyż jej efektywne wykorzystanie ma stanowić narzędzie służące do obniżenia poziomu długu publicznego oraz kosztów jego obsługi poprzez zmniejszenie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa. Nie należy również zapominać o funkcji prewencyjnej, selektywnej i psychologicznej opłaty prowizyjnej, która chroni przed nadmierną ingerencją Skarbu Państwa w gospodarkę wolnorynkową i naruszeniem zasad określających zakres dopuszczalnej pomocy publicznej.

Źródła prawa

Druk Sejmowy nr 1884, www.sejm.gov.pl. Act from 6 December 2013 amending the Act of 8 May 1997 on guarantees and warranties granted by the State Treasury and certain legal persons.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.

Regulamin organizacyjny Ministerstwa Finansów, Załącznik do zarządzenia nr 10 Ministra Finansów z dnia 10 lipca 2008 r., www.mf.gov.pl.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych), Dz.Urz. UE 2008, nr 214, poz. 3.

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie opłaty prowizyjnej od poręczenia i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa, Dz.U. 2012, poz. 674.
- Ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym, t.j. Dz.U. 2012, poz. 931 ze zm.
- Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, t.j. Dz.U. 2012, poz. 657 ze zm.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe, t.j. Dz.U. 2012, poz. 826 ze zm.
- Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, t.j. Dz.U. 2013, poz. 1594 ze zm.
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o Funduszu Kolejowym, t.j. Dz.U. 2014, poz. 1201.
- Ustawa z dnia 12 stycznia 2007 r. o drogowych spółkach specjalnego przeznaczenia, Dz.U. 2007, nr 23, poz. 136 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne, druk nr 1884, www.sejm.gov.pl.
- Uzasadnienie do projektu ustawy zmieniającej ustawę o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb państwa oraz niektóre osoby prawne, druk nr 1884, www.sejm.gov.pl.
- Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 2012 r. (poz. 674), Tabela minimalnych stawek opłat prowizyjnych odpowiadających wynagrodzeniu rynkowemu od poręczeń i gwarancji.

Orzecznictwo

- Wyrok TK z dn. 10.12.2002 r., sygn. P. 6/2002, OTK 2002/7A, poz. 91.
- Wyrok TK z dn. 16.03.2010 r., sygn. K. 24/2008, OTK 2010/3A, poz. 22.
- Wyrok TK z dn. 19.07.2011 r., sygn. P. 9/2009, OTK 2011/6A, poz. 59.

Literatura

- Dębowska-Romanowska T., *Konstytucyjne podstawy nakładania podatków i innych danin publicznych*, w: *Prawo podatkowe*, red. H. Dzwonkowski, Warszawa 2012.
- Dębowska-Romanowska T., *Pojęcie podatków i innych danin publicznych w świetle konstytucji*, w: *Księga jubileuszowa Profesora Ryszarda Mastalskiego. Stanowienie i stosowanie prawa podatkowego*, red. W. Miemiec, Wrocław 2009.

- Garnarczyk M., *Wsparcie publiczne dla MSP. Podstawy teoretyczne a praktyka gospodarcza*, Warszawa 2010.
- Gliniecka J., *Oplaty publiczne w Polsce. Analiza prawna i funkcjonalna*, Bydgoszcz–Gdańsk 2007.
- Gliniecka J., *Oplaty publiczne*, w: *Finanse publiczne i prawo finansowe*, red. C. Kosikowski, E. Ruśkowski, Warszawa 2008.
- Marchewka-Bartkowiak K., *Leksykon budżetowy*, www.sejm.gov.pl.
- Nowak T., *Definicja rezydenta i nierezydenta w rozumieniu prawa dewizowego*, w: *Praktyczne wyjaśnienia oraz wzory umów i pism*, Warszawa 2013, LexPolonica nr 471588.
- Panfil P., *Prawne i finansowe uwarunkowania długu Skarbu Państwa*, Warszawa 2011.

Źródła internetowe

- Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego w latach 2010–2012*, www.mf.gov.pl.
- Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2007 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego*, www.mf.gov.pl.
- Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2010 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego*, www.mf.gov.pl.
- Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2012 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne i Bank Gospodarstwa Krajowego*, www.mf.gov.pl.
- www.mf.gov.pl.
- www.sejm.gov.pl.

THE FREE COMMISSION OF GUARANTEES AND WARRANTIES GRANTED BY THE STATE TREASURY

Summary

This study presents the institution of fee commission of guarantees and warranties granted by the State Treasury. The fee commission is a kind of public charges and performs different functions in order in the Polish financial-legal system. This issue is

particularly relevant to the entry into force of the Act from 6 December 2013 amending the law on guarantees and warranties granted by the State Treasury and other legal persons⁴⁰. These changes were dictated by the need to finance the state budget borrowing requirements. The author also focuses on discussing the issues of guarantees and warranties granted by the State Treasury.

The new solutions that were adopted in fee commission in the Polish financial-legal system are an expression of the systemic adaptation of the financial institution's operations in regard of granted guarantees and warranties to the real needs and capabilities of the economy and should be an effective tool for financial support coming from the public-law means.

Translated by Wojciech Bożek

Keywords: fee commission, warranties, guarantees, State Treasury

⁴⁰ Patrz Druk Sejmowy nr 1884, www.sejm.gov.pl (dostęp: 9.01.2014). Act from 6 December 2013 amending the Act of 8 May 1997 on guarantees and warranties granted by the State Treasury and certain legal persons.